Stoppen met Gesloten Jeugdzorg

Position Paper

februari 2022

Wij, ervaringsdeskundigen uit de gesloten jeugdzorg, roepen de Tweede Kamer, het kabinet, gemeenten en werkgevers, op om werk te maken van het stoppen met gesloten jeugdzorg. En daarmee uitvoering te geven aan de motie van leden Peters (CDA) en Kuiken (PvdA) die 29 november 2021 kamerbreed is aangenomen. Om deze motie goed uit te voeren roepen wij de Tweede Kamer op om haar invloed aan te wenden op de staatssecretaris. Deze moet opdracht geven tot het maken van een uitvoeringsplan met gemeenten, werkgevers, ervaringsdeskundigen en professionals. Inclusief facilitering voor het maken van het uitvoeringsplan en een onafhankelijke coördinatie/ voorzitterschap, afstandelijk van de politiek. Zodat binnen de zittingsperiode overgegaan kan worden tot uitvoering van de motie en de breed gedragen maatschappelijke wens te stoppen met gesloten jeugdzorg.

Voorwoord

Beste leden van de vaste Kamercommissie VWS en staatssecretaris dhr. Van Ooijen,

Mogelijk is een voorwoord niet gepast bij een position paper. In alle eerlijkheid, wij hebben moeten googelen wat een position paper eigenlijk is. Het stuk dat u voor zich heeft is namelijk opgezet door jongeren die uit de gesloten jeugdzorg komen. Dezelfde jongeren die onder verantwoordelijkheid van de overheid aan onderwijs zijn onttrokken en zichzelf na die periode opnieuw hebben moeten aanleren hoe *'t kofschip* ook alweer werkt. Misschien klinkt dit cynisch, maar deze paper is meer huiswerk dan we in onze hele periode gesloten jeugdzorg hebben gehad. Wij zijn geen organisatie drijvend op beleidsmakers, maar moeten onszelf op eigen kracht informeren en positioneren.

Ergens is dat tekenend. In de gesloten jeugdzorg zijn wij tekort gedaan, daarover straks meer. Wie ons had moeten beschermen, heeft daarin verzuimd. En nu is de taak om verandering aan te zwengelen ook op ons bordje beland, omdat er eerder helaas geen blijk is gegeven van de noodzaak te stoppen met gesloten jeugdzorg.

Wij zijn aangesloten bij stichting ExpEx – Experienced Experts en zetten ons zodoende in als ervaringsdeskundige op het gebied van jeugdzorg. We denken dan ook graag mee over wijzingen in het stelsel en willen ook betrokken worden bij het constructief afbouwen van de gesloten jeugdzorg. Dat betekent dat er ook goed nagedacht moet worden over hoe we kinderen met complexe zorgvragen wel passende hulpverlening kunnen bieden en hoe die transitie goed kan verlopen. Tijdens het wetgevingsoverleg van 29 november 2021 is een motie (bijlage 1) over het stoppen met gesloten jeugdzorg van leden Peters (CDA) en Kuiken (PvdA) kamerbreed aangenomen. We zijn hier blij mee, maar maken ons er zorgen over (1) of deze motie ook uitgevoerd zal worden, (2) of er goede alternatieven voor in de plaats zullen komen en (3) of het stoppen met gesloten jeugdzorg op een passende manier gebeuren zal, parallel lopend aan de opbouw van alternatief aanbod.

De motie in overweging nemend, verwachten wij dat stoppen met gesloten jeugdzorg geen discussiepunt meer zal zijn. Wat dus met name van belang is, is de focus op alternatieven en hoe we de gesloten jeugdzorg met de sector af kunnen bouwen, op een manier die niet belastend is voor de jongeren. We hebben bij de sluiting van de Hoenderloo Groep in 2020 gezien dat kinderen die er woonden niet goed opgevangen zijn. Dit moeten we echt voorkomen.

Deze position paper zal desondanks toch eerst ingaan op de achtergrond van de gesloten jeugdzorg. Daar zullen andere genodigden jullie meer over kunnen vertellen, maar het lijkt ons toch zaak om jullie duidelijk te maken waar wij als land staan en hoe we op dit punt zijn beland. Om een beeld te schetsen van de mogelijkheden sluiten we af met onze eigen aanbevelingen, maar we vinden met name dat een uitvoeringsplan vanuit het veld moet komen. Dit stuk voorziet daar niet in. Zorgvuldigheid is gewenst.

Hoogachtend,
Jason Bhugwandass
Nienke van der Pal
Carlijn Hoogeveen

Inhoudsopgave

Inleiding 2

1. Achtergrond 3

1.1 Het ontstaan van gesloten jeugdzorg 3

1.2 Populatie 3

1.3 Effectiviteit 4

1.4 Samenvatting 6

2. Vervolgstappen 7

2.1 Context 7

2.2 Excuses 7

2.3 Uitvoeringsplan 8

2.4 Wetswijziging 10

2.5 Waarborgen van onderwijs 10

3. Aanbevelingen 11

3.1 Verklarende analyse 11

3.2 Intensief ambulant 11

3.3 Residentiële zorg 11

3.4 Gesloten plaatsing 12

3.5 Preventie 13

3.6 Randvoorwaarden 13

Conclusie 16

Literatuurlijst 17

Bijlagen 19

Inleiding

In deze position paper wordt onderbouwd waarom stoppen met gesloten jeugdzorg noodzakelijk is. Hoofdstuk 1 begint met achtergrondinformatie over het ontstaan van de gesloten jeugdzorg. Daarna volgt een beschrijving van de jongeren die er opgenomen worden en wordt de effectiviteit van gesloten jeugdzorg beschreven.

Hoofdstuk 2 is gericht op de vervolgstappen die wij wenselijk vinden. Het belangrijkste onderdeel hiervan is de oproep om een goed uitvoeringsplan op poten te zetten, waarbij alternatieven gestimuleerd worden. Het afbouwen van gesloten jeugdzorg moet parallel lopen aan het opbouwen van alternatieve zorg.

Onze aanbevelingen over alternatieve zorg staan beschreven in hoofdstuk 3. Let op: Dit zijn onze aanbevelingen, maar deze volstaan niet. Een enkel verslag is niet voldoende om recht te doen aan de vele kanttekeningen én mogelijkheden die er zijn. Daarbij moet het uitvoeringsplan opgezet worden door de sector zelf.

De paper eindigt met een conclusie, literatuurlijst en afsluitend de bijlagen.

ACHTERGROND

1.1 Het ontstaan van Jeugdzorgplus

De gesloten jeugdzorg bestaat sinds 2008. Voorheen werden kinderen met zorgbehoeften in de Justitiële Jeugdinrichting (JJI) geplaatst, ook als zij geen strafblad hadden en nooit in aanraking waren gekomen met politie en justitie. Om de civielrechtelijke plaatsingen te scheiden van de strafrechtelijke plaatsingen, werd de gesloten jeugdzorg in het leven geroepen (Zorg voor Jeugd, z.d.). Echter, veel van de gebouwen waar deze instellingen zich vestigden, waren leegstaande gevangenispanden en veel van het personeel dat in de JJI werkte ging linea recta door naar de gesloten jeugdzorg (Argos, 2020). Met als gevolg een bijna identieke voorziening als de JJI. Het naambordje is omgeklapt, van JJI naar JeugdzorgPlus, maar in de praktijk is de setting gekopieerd, ergo: onschuldig opgesloten.

Nederland kent een langere geschiedenis van het opsluiten van kinderen. Sinds 1901 zijn er wetten die faciliteren dat kinderen opgesloten kunnen worden (Argos, 2020). In de jaren ’90 stegen de civiele plaatsingen rap en verharde het regime. Zodanig dat Nederland zo’n 15 jaar geleden zelfs in de wereldwijde top 3 stond van landen die de meeste kinderen opsluiten, alleen in Rusland en de Verenigde Staten kwam dit vaker voor (Argos, 2020). Sinds 2018 zien we een dalend aantal kinderen in de gesloten jeugdzorg. Brancheorganisatie Jeugdzorg Nederland (2022) laat weten dat de nieuwste cijfers nog niet gepubliceerd zijn, maar dat de daling verder door is gezet. Desondanks sluit Nederland alsnog grote aantallen kinderen op, in 2020 waren dit er nog 1814. Het is terecht om te concluderen dat Nederland zeer beheersmatig te werk gaat. Dit is iets dat wellicht te rechtvaardigen was geweest, als we hadden kunnen concluderen dat zo’n beheersmatige aanpak helpt, maar uit onderzoek blijkt dit niet.

“Ik voelde me net een gevangene. Ik zat tweeëntwintig uur per dag op mijn kamer met af een toe een luchtmoment. Dat noemen zij zorg en observatie, ik noem het straf. En dat voor iemand die nog nooit een strafbaar feit had gepleegd.”

- Carlijn, 15 maanden

1.2 Populatie

Volgens de Rijksoverheid is de gesloten jeugdzorg bedoeld voor kinderen met ernstige gedragsproblemen (Rijksoverheid, z.d.). Brancheorganisatie Jeugdzorg Nederland (BGJZ) stelt dat gesloten jeugdzorg is ‘voor kinderen die niet bereikbaar zijn voor lichtere vormen van

hulpverlening' (Jeugdzorg Nederland, z.d.). Beide beschrijvingen van de populatie doen tekort aan de kinderen die er zitten. Zo concludeerde Nationaal Rapporteur Mensenhandel Herman Bolhaar al in 2018 dat tenminste 85% van de meisjes uit de gesloten jeugdzorg daar zit, omdat zij slachtoffer zijn (geweest) van seksueel geweld (Bolhaar et al., 2018). Uit Longitudinaal onderzoek kwam naar voren dat er vaak sprake is van trauma, hechtingsproblematiek, agressie en een slecht functionerend netwerk. Focus op gedragsproblemen doet dus tekort aan de complexiteit en achtergrond van deze kinderen. De uitspraak van Jeugdzorg Nederland, dat deze kinderen niet bereikbaar zijn voor lichtere vormen van hulpverlening, is niet in lijn met onderzoek uit 2019 van mr. dr. M.P. (Maria) de Jong-de Kruijf. Uit haar proefschrift bleek dat er vaak wordt gekozen voor gesloten jeugdzorg vanwege een gebrek aan alternatieven in de kinder- en jeugdpsychiatrie, gespecialiseerde pleegzorg en/of andere vormen van jeugdbescherming en jeugdhulp. Kinderen die in de gesloten jeugdzorg worden geplaatst zijn kinderen (en gezinnen) die intensieve zorg nodig hebben. Aanleiding van veel gesloten plaatsingen is niet de zorgbehoefte van het kind, maar veelal het gebrek aan aanbod in de rest van de sector.

1.3 Effectiviteit van gesloten jeugdzorg

Onderzoek naar gesloten jeugdzorg is eenduidig: Het is een onveilige voorziening, waarvan jongeren veelal aangeven dat het hen niet geholpen heeft. Sterker nog: het leidt tot (extra) beschadiging. Hieronder de conclusies van een aantal onderzoeken:

De longitudinale effectmonitor JeugdzorgPlus (2021) - 'De onderzoeken laten zien dat Jeugdzorgplus niet de best passende zorg is voor alle jongeren die daar gebruik van maken.'

Het Vergeten Kind (2022) - De gesloten jeugdzorg is zowel onveilig als schadelijk. In het onderzoek werden 37 jongeren geïnterviewd en vulden 75 hulpverleners een vragenlijst in. 87% van de jongeren maakte onveilige situaties mee en 84% van de jongeren kreeg niet de juiste behandeling. 86% ging weg met schade *door* de gesloten jeugdzorg. Bij 76% waren de psychische klachten verergert. Jongeren die al zwaar getraumatiseerd waren voor hun opname, komen er dus met nog meer trauma's uit. Ze ervaren angst, nachtmerries, flashbacks en herbelevingen door hun tijd in gesloten jeugdzorg. Tevens zorgt de opname voor hospitalisering en sociale hinder bij jongeren. Bij 57% was het contact met belangrijke naasten verslechterd. 89% van de hulpverleners vond dat er betere alternatieven zijn voor gesloten jeugdzorg.

Sondeijker et al. (2020, p.25) - '*Als hulpbronnen die ervoor zorgen dat het na verloop van tijd beter met hen gaat, benoemen ze [jongeren uit de gesloten jeugdzorg] opvallend vaak niet de*

JeugdzorgPlus of jeugdzorg in brede zin, maar hun eigen inzet of ondersteuning uit het eigen netwerk.' Dat jongeren aangeven dat het netwerk hen geholpen heeft met herstel is extra pijnlijk wetende dat 57% van de respondenten van het onderzoek van Het Vergeten Kind aangaf dat het contact met belangrijke naasten was verslechterd.

Commissie de Winter (2019, p.96) - Commissie de Winter stelde dat civiele plaatsingen in de gesloten jeugdzorg nooit gebruikt mogen worden bij '*gebrek aan minder intrusieve vormen van hulpverlening*.' Deze aanbeveling is extra schrijnend als we teruggrijpen op de conclusie van Maria de Jong (2019): dat gebrek aan aanbod van minder intrusieve hulpverlening vaak aanleiding is voor rechters om akkoord te gaan met een machtiging. Commissie de Winter vond dat de kans op geweld veel groter bleek binnen een instelling dan in een pleeggezin. Verder bleek het leefklimaat vaak repressief en zou dit kunnen leiden tot verergering van de problematiek van de kinderen en zodoende weer op een grotere kans op geweld. Net als in het onderzoek van Het Vergeten Kind (2022) blijken kinderen in de gesloten jeugdzorg dus onveilig.

Sanne herinnert zich de handboeien, de isoleercel en de denigrerende opmerkingen. "Dit is niet wat er met kinderen hoort te gebeuren. Als je als ouder je kind op zou sluiten in een kamertje en nare dingen tegen diegene zou roepen, dan wordt dat gezien als kindermishandeling. Maar toch is dat exact wat de gesloten jeugdzorg met mij heeft gedaan."

Sanne, 30 maanden opgesloten

Jongman – Deze hoogleraar criminologie liet in de Volkskrant (bijlage 2) weten dat hij in de jaren '70 al onderzoek had gedaan naar het effect van opsluiting op kinderen. Kinderen die waren opgesloten in kindertehuizen hadden 20 jaar later in 67% van de gevallen een strafblad. Bij een vergelijkbare groep die niet opgesloten had gezeten ging het om 31%.

Höfte et al. (2013, p.24-100) - Maar liefst acht rechten van het kind komen in de knel in de gesloten jeugdzorg (artikel 13, 24, 27, 28, 29, 31, 33 en 37). Wij zien dit als onderrapportage, omdat artikel 19, betreffende bescherming tegen geweld, mishandeling en verwaarlozing, niet opgenomen is in de lijst. Dat is tegenstrijdig met de onderzoeken van Commissie de Winter en Het Vergeten Kind, die duidelijk maken dat kinderen in de gesloten jeugdzorg structureel en veelvuldig blootgesteld worden aan geweld.

Er zijn meer onderzoeken die bovenstaande uitkomsten delen, hoewel met een kleinere steekproefomvang. Het is voor ons moeilijk te begrijpen dat een voorziening die zo indruist tegen alle kennis die wij hebben al zo lang bestaat en zoveel kinderen heeft kunnen raken. De schade die wij hebben opgelopen is dus geen onwetendheid geweest, maar een beleidskeuze. Zoals Maria de Jong (2019) concludeerde: De geschiedenis toont dat het aantal gesloten plaatsingen niet afhankelijk is van de behoefte van de jongeren, maar ook zwaar tilt aan het politieke en maatschappelijke klimaat. Dit benadrukt de noodzaak om nu actief te kiezen voor een andere route.

''Ik heb als kind nooit geleerd hoe ik met emoties om moest gaan, was ik boos? Liep ik weg. Was ik verdrietig? Deed ik mijzelf pijn. Of ging ik aan de drank/drugs. Eenmaal gesloten kon ik geen kant op; niet weglopen, niet blowen, niet drinken, niks. Ik werd enorm geconfronteerd met mijzelf en heb hier geen hulp bij gekregen. Als ik boos was werd ik door 10 man gefixeerd, uitgekleed en in de iso gegooid. Elke dag, maanden lang.''

Nena, 5 maanden opgesloten

Een onderbelicht deel in deze paper, is het gebrek aan behandeling. De focus ligt veel op het opsluiten zelf en op de onveiligheid die er heerst. Wel is benoemd dat 84% van de respondenten uit het onderzoek van Het Vergeten Kind (2022) geen passende behandeling kreeg. Dit is ook de trend die we zien bij andere jongeren die we kennen, die in de gesloten jeugdzorg hebben gezeten. Dat is krom, want de gesloten jeugdzorg had een behandelsetting moeten zijn. Ook het gebrek aan onderwijs heeft geen grote plek gekregen in deze paper, al weten we dat de meeste kinderen hieronder lijden in de gesloten jeugdzorg. De kamer nam in 2019 al een motie (bijlage 3) aan betreffende dit onderwerp. Deze is niet uitgevoerd.

1.4 Samenvatting

Nederland kent een opvallende geschiedenis met betrekking tot het opsluiten van kinderen. De overheid gaat beheersmatig te werk en heeft jarenlang kinderen, die civielrechtelijk geplaatst zijn, blootgesteld aan een gevangenisklimaat. Tegelijkertijd weten we dat er vaak gekozen wordt voor gesloten plaatsingen, omdat er te weinig ander aanbod is. We weten ook dat kinderen in de gesloten jeugdzorg niet veilig zijn en veelal meer beschadigd de voorziening verlaten dan bij binnenkomst. 89% van de hulpverleners uit het onderzoek van Het Vergeten Kind was van mening dat er betere alternatieven zijn. Er is geen andere conclusie te trekken

dan dat de overheid deze kinderen tekort heeft gedaan, hedendaags nog steeds tekort doen en daarom moeten kiezen voor het stoppen met JeugdzorgPlus en het opzetten van alternatieven.

VERVOLGSTAPPEN

2.1 Context

Allereerst willen wij onze zorgen uiten over het huidige politieke klimaat met betrekking tot de jeugdzorg. De coalitie heeft aangekondigd vroegtijdig af te wijken van het advies dat de arbitragecommissie heeft opgesteld en er voornemens te zijn honderden miljoen te bezuinigen. Onder geldnood zal een grote verandering als het stoppen met de gesloten jeugdzorg enorm verhinderd worden en mogelijk tot heel nare uitkomsten leiden. We kunnen niet vaak genoeg benadrukken dat deze groep kinderen intensieve zorg nodig heeft. Ze dreigen tussen wal en schip te belanden, als de financiering niet wordt opgevangen. Onze zorg is dat onder de huidige omstandigheden gemeenten onder druk van bezuinigen de stekker uit de gesloten jeugdzorg zullen trekken onder het mom van besparing, zonder de opdracht werkelijk te hebben begrepen dat stoppen met gesloten jeugdzorg per definitie inhoudt dat er geïnvesteerd moet worden in een alternatief. Niet alleen in intensieve zorg; ook in lichtere zorg en preventieve vormen van zorg vragen om investering om erger te voorkomen. We spreken de regering en gemeenten dringend aan dat de transformatie bekostigd moet worden en de continuïteit van zorg voor deze kinderen niet in het geding komt.

2.2 Excuses

De schaal waarop kinderen via het civielrecht zijn opgesloten in voorheen de JJI's en later de gesloten jeugdzorg is onacceptabel. Dat de situatie heeft moeten escaleren tot een landelijke campagne, is het gevolg van het tientallen jaren verwaarlozend handelen door de overheid. Kinderen uit de gesloten jeugdzorg waren toevertrouwd aan de staat. Wij werden uit huis geplaatst, pleitend voor veiligheid en bescherming, maar kwamen in een nieuwe onveilige situatie terecht. De schade waar kinderen de rest van hun leven mee moeten kampen, komt ook voort uit de nalatigheid die de overheid heeft getoond aangaande dit onderwerp. Dus nu kiezen voor verandering is niet voldoende. Daarvoor zijn de fouten te structureel en zijn er te veel personen permanent beschadigd. De overheid dient een excuus te maken voor het jarenlang onterecht opsluiten van zorgbehoevende kinderen. Niet alleen voor kinderen die in de gesloten jeugdzorg hebben gezeten, maar ook voor alle kinderen die niks hebben misdaan en zonder strafblad in een jeugdgevangenis zijn geplaatst. 'Misstand' is een eufemisme.

“De sfeer was treurig, kil, emotieloos. Je kon niet eens een raam open doen. Wilde je uit je kamer? Dan moest je wachten tot er opengedaan werd. Op de intercom drukken en maar hopen dat er iemand kwam. Soms was ik bang dat er brand uit zou breken en ik mijn kamer niet uit zou kunnen.”

Jarno, 18 maanden opgesloten

2.3 Uitvoeringsplan

Stoppen met gesloten jeugdzorg moet op een passende, constructieve manier gebeuren. Deze kinderen hebben namelijk wel allemaal complexe problematiek waarbij intensieve hulp nodig is. Een instabiele situatie zoals het sluiten van de Hoenderloo Groep in 2020 is extreem ongewenst. Ouders en jongeren gaven maanden na de sluiting van de instelling aan dat een passende vervolgplek nooit gekomen is (Eenvandaag, 2021). Daarom is het noodzaak dat er een goed uitvoeringsplan komt. Een randvoorwaarde is dat deze besluitvoering bindend moet zijn. Toen Hugo de Jonge aankondigde dat isoleercellen verboden zouden worden in de jeugdzorg en dat er een tijdspad van drie jaar kwam om ze af te bouwen, bleek na die periode dat het verbod niet wettelijk was. Een aantal instellingen waren eigenhandig gestopt, maar andere instellingen niet. En de duur van plaatsingen in isoleercellennam zelfs toe. Regionale verschillen lijken steeds groter te worden, mede door de passieve houding vanuit de overheid. Sinds de decentralisatie krijgen instellingen en gemeenten vrij spel. Dat biedt kansen om passende hulpverlening te bieden, maar ook ruimte om dat na te laten. Die vrijheid moet worden ingeperkt. Stoppen is niet optioneel, gelijktijdige opbouw van alternatieven ook niet en instellingen en gemeenten moeten daarvoor verantwoordelijk gehouden worden. Daarom is landelijke aansturing nodig. Het uitvoeringsplan moet aan een aantal punten voldoen:

- Het belangrijkste is de focus op het opzetten van alternatieve en passende zorg. Dat vraagt veel in organisatie, tijd en geld. Dit kan ook implicaties hebben voor personeels- en opleidingsbeleid. Bij de transitie van de JJI naar de gesloten jeugdzorg, ging veel van het personeel rechtstreeks over. Zij namen de cultuur mee. Mogelijk valt er deze keer winst te behalen door het huidige personeel te trainen, bij- of om te scholen, zodat zij in een nieuwe context hulp kunnen bieden aan kinderen.
- Het tijdspad waarin de afbouw van gesloten jeugdzorg én de opbouw van alternatieve zorg gespecificeerd wordt moet duidelijk zijn. Bij het opzetten van de gesloten jeugdzorg is toentertijd gekozen voor een tijdspad van 3 jaar. Een grote transitie is dus

mogelijk in die periode. Daarbij kan het stoppen van gesloten jeugdzorg dan binnen de zittingsduur van het kabinet blijven.

- Duidelijk moet worden wie waar verantwoordelijk voor is en de afspraken moeten bindend zijn. Dit, omdat we hebben gezien dat grote vrijblijvendheid leidt tot grote regionale verschillen, waarbij sommige regio's de afspraken niet nakomen.
- Financiën moeten gedekt worden en alternatieven structureel gefaciliteerd. Nogmaals: Deze kinderen mogen niet zonder zorg komen te zitten. En transformeren kost geld. Houd daar rekening mee. We kunnen ons geen situatie permitteren waarin er wederom grote veranderingen worden verwacht, zonder rekening te houden met het kostenplaatje. Over de financiering moet ook goed nagedacht worden. We betalen nu per gevuld bed, per nacht. Dit is een perverse prikkel. Beter zou zijn om voor capaciteit te betalen, ook als de bedden niet gevuld zijn, zodat de zorg passend kan en mag zijn.

  Gesloten jeugdzorg wordt momenteel te allen tijde gefaciliteerd. Dat houdt in dat gesloten jeugdzorginstellingen een opnameplicht hebben (als er een machtiging ligt, mag een kind niet aan de poort geweigerd worden) en dat gemeenten een betaalplicht hebben. Bij andere zorg spelen deze lever- en betaalplichten niet. Dat is problematisch, want het betekent dat opname in gesloten jeugdzorg altijd gewaarborgd is, maar toegang tot andere zorg niet. En dat je opname in de gesloten jeugdzorg dus niet kan voorkomen door andere zorg in te zetten. Dat terwijl, zoals eerder gelezen, kinderen meestal baat hebben bij andere zorg. Er moet nagedacht worden over hoe we zorg aan kinderen met complexe zorgvragen kunnen garanderen. Het is noodzaak op te nemen wie de verantwoordelijkheid heeft en betalingsverplichting als er maatwerk geleverd moet worden.
- Ideeën over hoe om te gaan met het vrijkomende vastgoed moeten geopperd worden. Vastgoed mag geen reden zijn om gesloten jeugdzorg open te houden.
- Dit plan moet worden opgesteld door professionals en ervaringsdeskundigen. Er zijn al organisaties die met alternatieven bezig zijn, zoals Fier (bijlage 4), Levvel, Parlan en Pactum. Daar moeten we van leren. Hieronder staan onze aanbevelingen, maar dit zijn gesprekken die de sector ook samen moet voeren. Daarnaast is het structureel en gelijkwaardig betrekken van ervaringsdeskundigen niet optioneel, maar noodzakelijk.

2.4 Wetswijziging

De gesloten jeugdzorg moet uit de jeugdwet worden gehaald, om de mogelijkheid tot opsluiten binnen de JeugdzorgPlus niet meer mogelijk te maken.

2.5 Waarborgen van onderwijs

Kinderen volgen in de gesloten jeugdzorg intern onderwijs. Stoppen met gesloten jeugdzorg zou betekenen dat deze kinderen terugkeren naar VSO-scholen of reguliere scholen. Deze zijn vaak niet ingericht op de complexe problematiek die de kinderen hebben. Er is veel maatwerk nodig. De bekostiging voor onderwijs aan kinderen in grootschalige jeugdzorgplusinstellingen, is beter geregeld dan het is voor kinderen die er niet zitten, maar wel dezelfde problematiek hebben. Er is meer geld beschikbaar om onderwijs te organiseren voor kinderen die in de gesloten jeugdzorg zitten, dan er is voor kinderen die er niet (meer) wonen, maar wel gebaat zijn bij een passend traject. In veel gevallen is gespecialiseerde ondersteuning nodig. Belangrijk is dat de ministeries VWS en OCW overeenstemming vinden in hoe het onderwijs voor deze groep gewaarborgd gaat worden. Denk hierbij aan een leerling volgend budget, in plaats van plaatsbekostiging bij opname.

AANBEVELINGEN

Nogmaals: Veel plaatsingen komen voort uit een gebrek aan aanbod elders. Dat betekent dat het stoppen met gesloten jeugdzorg gevolgen heeft voor de gehele sector . Een aantal opties:

3.1 Een verklarende analyse

Een onderzoek in Flevoland vond dat bij verreweg de meeste opgenomen kinderen, het doel van opname niet duidelijk was en een goede analyse van de oorzaak van de problematiek ontbrak. Dat betekent ook dat adequate hulp voorafgaand aan de opname niet geboden kan zijn. Bij 1/3e van de kinderen werd niet het oorspronkelijke probleem, waarvoor ze in zorg kwamen, behandeld. In plaats daarvan werd agressie behandeld, hetgeen ontstaan was gedurende de opname. Ondersteuningsteam Jeugd (OZJ, z.d.) benadrukt hierbij terecht dat de verklarende analyse goed opgesteld moet zijn. Zoals het onderzoek uit Flevoland aantoont, valt hier veel winst te behalen. Ook Maria de Jong (2019) concludeerde iets soortgelijks: '*Het is altijd eenvoudiger gebleken om de noodzaak tot een gesloten uithuisplaatsing te motiveren, dan om de doelmatigheid ervan inhoud te geven in de beslispraktijk.*'

Op dit gebied valt dus veel winst te behalen. Een goede verklarende analyse is noodzakelijk om tot gepaste doelen en interventies te komen en symptoombestrijding te voorkomen. Zo'n verklarende analyse is van belang, **ongeacht welke zorg je inzet.**

3.2 (Intensieve) ambulante zorg

Denk hierbij bijvoorbeeld aan Families First of individuele begeleiding thuis of binnen de open jeugdzorg. Dat lijkt vanzelfsprekend, maar gemeenten vinden deze zorg regelmatig te duur. Intensieve zorg, ook de zorg waarbij het hele gezin wordt meegenomen, moet gefinancierd worden als ingeschat wordt dat dit helpend kan zijn. Dat lijkt duur, maar als je geld hebt voor schadelijke plaatsingen in de gesloten jeugdzorg (honderden euro's per nacht, per bed), dan kan je ook een potje vrijmaken voor andere dure zorg, waar gezinnen iets aan kunnen hebben. Als nodig, moeten effectieve behandelvormen (zoals traumabehandeling of angstbehandeling) geïntegreerd worden aangeboden.

3.3 Residentiele zorg

Soms zal ambulante hulp niet toereikend zijn en is residentiële zorg toch nodig. Hierbij is het van belang dat de situatie zo normaal mogelijk is. Dan zijn er een aantal opties:

- *Pleegzorg en gezinshuizen*. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een gezinshuis+, waarbij het aantal kinderen dat er woont wordt beperkt tot maximaal vier binnen één gezin, zodat er voldoende aandacht voor ze is.
- *Kleinschalige woonvoorzieningen*. Dit is nu de trend voor organisaties die alternatieven zoeken. Deze groepen zijn kleiner, waardoor er meer aandacht voor de kinderen is. Een aantal regio's zijn dit al gaan doen en het werpt z'n vruchten af. We kunnen hierbij leren van de ontwikkelingen van Parlan en de Koppeling (Levvel).
- *Crisisvoorzieningen*. Dit is van belang omdat er zo veel crisisplaatsingen zijn. De invulling hiervan kan op verschillende manieren. Bijvoorbeeld afdelingen waar jongeren altijd contact mee kunnen zoeken en waar ze geholpen worden om door het crisismoment heen te komen. Als nodig kunnen ze er een nachtje blijven slapen. Hierdoor is de-escaleren mogelijk en voorkom je dat een crisis meteen leidt tot een opname van drie maanden. Het houdt ook de autonomie bij de jongeren. Amsterdam heeft een mooi voorbeeld; 020. De financiering hiervan wordt gezien als moeilijk, omdat je nooit weet hoeveel jongeren er in crisis raken en je dus nooit weet hoe de geldstroom zal zijn. Maak hier afspraken over met de gemeenten. Crisis kan ook opgevangen worden door een hulpverlener die telefonisch op *stand by* staat of 's nachts bij het gezin overnacht.
- Opnames voor het hele gezin, in plaats van een gesloten opname voor de jongere. Zeker als problematiek in de context speelt, is het onrechtvaardig de pijlen te richten op het kind en de omgeving te vergeten.

Wat wij ook moeten leren, is dat de wanhoop vaak in de omgeving zit. Dat geldt ook voor betrokken hulpverleners. Dat lossen we nu op door een kind op te sluiten, maar we moeten ons afvragen of we geen hulpverlening nodig hebben voor hulpverlening. Of voor school. Of voor de ouders. En of we er zodoende in kunnen slagen een kind op dezelfde plek te houden. Daarbij moeten we het kind altijd in de context van het gezin zien. Om de hulpverlening te verstevigen moeten we kennis opdoen en kennis uit recent onderzoek implementeren op de werkvloer.

3.4 Gesloten plaatsing

Gesloten plaatsingen kunnen nog steeds, maar alleen in de Kinder- en Jeugdpsychiatrie. De taak ligt niet meer bij jeugdzorg. Is er een ernstig delict, dan wordt het de JJI. Daar is het strafrecht immers voor. Bij volwassenen doen we niet anders. Wat van belang is, is dat de Kinder- en Jeugdpsychiatrie zo ingericht wordt dat de expertise voor kinderen toegankelijk is. Dat moet de

overheid faciliteren. Dat kan de sector niet eigenhandig. Hiervoor kan het nodig zijn om expertises te ontschotten (financieel en organisatorisch), waarmee samenwerken makkelijker wordt en het niet langer van belang is uit welk potje het komt.

3.5 Preventie

Alle opties die tot nu toe besproken zijn, kun je inzetten op het punt waarbij de problematiek al verergerd is, maar dan ben je eigenlijk al te laat. Kinderen uit de gesloten jeugdzorg maken een lange aanloop. Tussen 11- en 13-jarige leeftijd worden ze vaak uit huis geplaatst en krijgen dan te maken met veel overplaatsingen (Addink & van der Veldt, 2021). Gedurende die hele aanloop kan er geanticipeerd worden. Wat we regelmatig over het hoofd zien is dat bij kinderen die gesloten worden geplaatst, vaak de meest basale basisbehoeften nooit vervuld zijn. We zoeken het regelmatig te ver en gaan ingewikkelde interventies inzetten. Dit ligt in het verlengde van wat deze kinderen al kennen: geen stabiel thuisfront, veel afwijzing en magertjes onderwijs. Als je kinderen in een normale context zet, kan je al heel ver komen. En misschien heb je dan nog behandelingen nodig, zoals traumatherapie, maar redelijkerwijs ligt de oplossing vaak een stuk dichterbij: onvoorwaardelijheid, warmte, liefde, oprechte aandacht en continuïteit van hulpverleners. Ook dit valt of staat met een goede verklarende analyse.

''In de jeugdzorg zochten ze altijd naar ingewikkelde oplossingen. Na mijn meerderjarigheid werd ik opgevangen door een gezin. Dat leerde mij dat ik eigenlijk gewoon behoefte had aan een veilige basis, waar mij liefde en structuur geboden werd in een omgeving waar ik ook terug mocht komen als ik een fout maakte of in crisis raakte.''

- Demi, 7 maanden opgesloten

3.6 Randvoorwaarden

Er zijn een aantal randvoorwaarden voor alle opties. Anders herstellen kinderen niet. Het bestaan van gesloten jeugdzorg legt namelijk veelvoorkomende problemen bloot, die in de hele sector voorkomen. De randvoorwaarden zijn als volgt:

- De woonplek moet stabiel zijn. Het is logisch dat een kind vastloopt, als je het telkens overplaatst. Kinderen moeten aarden en kunnen dan herstellen. Het is onredelijk om herstel te verwachten in instabiliteit. Kinderen worden vaak doorgeplaatst als er een

incident is. Uitgangspunt moet zijn dat we het steeds opnieuw blijven proberen, onderzoeken wat hiervoor nodig is en dat faciliteren.

- Investeer in het personeel. Dat moet getraind blijven worden en zich zelfverzekerd genoeg voelen om met de problematiek om te gaan (levenlang leren). Intervisie is hierin ook belangrijk. Personeel moet continu geschoold blijven, waarbij het kritisch reflecteren van eigen handelen of het handelen van een collega een aandachtspunt is. Personeel dient ook te leren door de feedback van de cliënten en samenwerking met ervaringsdeskundigen. Dit past bij levenlang leren.
- Behandel het hele gezin. Als ouders in beeld zijn, vergeet hun problematiek dan niet. Een kind is deel van zijn systeem, geen op zichzelf staand poppetje.
- De sfeer moet huiselijk en warm. Altijd. Wat bijna alle kinderen aangeven op de vraag: “Wat had je wel nodig gehad.”, is het antwoord vaak: liefde, aandacht en een luisterend oor. In principe is dit de basis voor elk kind.
- Zorg dat kinderen hun netwerk kunnen behouden of aan een gezond, duurzaam netwerk kunnen bouwen. Betrek dit netwerk actief, zowel voor de jeugdigen als voor de omgeving. In een eerder benoemd onderzoek gaven jongeren aan dat hun herstel door hun eigen inzet en/of hun netwerk kwam. Ze kunnen de mensen die belangrijk voor hen zijn niet missen. Dus, als mogelijk, hou de zorg dichtbij, tenzij dit de veiligheid ernstig belemmert.

"Het gaat helpen als we deze kinderen een thuis bieden, en zorg daarom heen creëren. Door kleinschalige woonvormen te creëren, voor dat deel van de kinderen dat niet thuis, of in een pleeggezin of gezinshuis kan wonen, en langdurig problemen zal houden. Nu worden deze kinderen nog veelvuldig overgeplaatst van behandelgroep naar behandelgroep, tot ze 18 jaar zijn.

Onze ambitie is dat elk kind 'een thuis' heeft, hoe ingewikkeld zijn gedrag ook is. Een thuis waar het kan wonen. Waar hulp en onderwijs zo vormgegeven zijn, dat kinderen er niet meer weg hoeven. Geen enkel kind is immers geholpen bij veel overplaatsingen."

Suzan Terweij, hoofd zorgbehandeling bij Parlan op LinkedIn

Kunnen we inzetten op alternatieven en alsnog de gesloten jeugdzorg open houden? Nee. Allereerst omdat er dan gebruik van gemaakt zal blijven worden en we weten dat het schade brengt. Als je van tevoren weet dat je kinderen zieker maakt, ga je wat anders doen. Maar een

ander belangrijk punt is dat het open houden van de gesloten jeugdzorg, zorgt voor verlies in middelen en waardevolle mankracht. Je zet dan in op zorg die niet helpend is en betaalt ook voor leegstand. Een alternatief wordt pas noodzakelijk als de geëigende weg wegvalt, maar de af -en ombouw zal onlosmakelijk verbonden moeten zijn met investering in alternatieven en een uitvoeringsplan met inachtneming van rechten en plichten voor alle partijen.

Stoppen met gesloten jeugdzorg en kinderen op een andere manier helpen zal de komende jaren een leerproces worden, waarin ook regelmatig wat mis zal gaan. Het is noodzakelijk dat het werkveld gefaciliteerd wordt in dit proces. Men moet van elkaar kunnen leren. Het betrekken van ervaringsdeskundigen op een gelijkwaardige, structurele manier is een pré. Op 28 januari is de Week van Het Vergeten Kind afgetrapt met een symposium: ‘Stoppen met gesloten jeugdzorg: op zoek naar een alternatief.’ Dat is een begin. Hopelijk brengt dit symposium ons een stapje verder bij de beste, meest liefdevolle zorg die we kunnen creëren.

CONCLUSIE

Nederland heeft zich schuldig gemaakt, en maakt zich nog steeds schuldig, aan het onschuldig opsluiten van tienduizenden kinderen in de JJI's en de gesloten jeugdzorg. Nederland schendt daarmee de rechten van het kind zoals o.a. vastgelegd in het Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind (IVRK). Al het onderzoek is eenduidig: deze kinderen leven in onveiligheid en gaan met meer schade weg. Daar moet een eind aan komen. Enkel een ambitie om te stoppen is niet voldoende. Er moet een uitvoeringsplan komen, waarin een tijdspad, verantwoordelijken en financiering duidelijk vastgelegd worden.

Vanwege de enorme schade die is ontstaan, zou het ongepast zijn als er geen excuus komt. Sommige slachtoffers van geweld in de jeugdzorg hebben 75 jaar gewacht tot het excuus naar aanleiding van Commissie de Winter werd gemaakt. Maak niet weer die misstap. Duizenden personen zijn beschadigd weggegaan en daarbij zijn onze schoolloopbanen veelal stukgelopen, omdat wij in de gesloten jeugdzorg geen passend onderwijs aangeboden kregen. Onze positie in de samenleving is door toedoen van de overheid bijzonder kwetsbaar. Verandering is voor de jongeren nu. Dat heeft ook onze prioriteit. Maar een excuus is voor alle jongeren die hen voor zijn gegaan.

Een laatste oproep: Faciliteer. De sector heeft gunstige omstandigheden nodig om dit tot een goed eind te brengen. Faciliteren is financieel, maar gaat ook over het organiseren van een lerend stelsel. Wat goed gaat, moet worden uitgebreid.

LITERATUURLIJST

Addink, A., Van der Veldt, M., & ZonMw. (2021). *Kijk op JeugdzorgPlus: 10 jaar onderzoek Longitudinale Effectmonitor JeugdzorgPlus*. https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/jeugd/programmas/programma-detail/longitudinale-effectmonitor-jeugdzorgplus/

Gesloten jeugdhulp mag nooit de enige overgebleven optie zijn. (2019, 27 februari). Universiteit Leiden. Geraadpleegd op 26 januari 2022, van https://www.universiteitleiden.nl/nieuws/2019/03/gesloten-jeugdhulp-mag-nooit-de-enige-overgebleven-optie-zijn

Bolhaar, H. J., De Jong, R., Kok, S. G. D., Menenti, L. M. E., & Van der Staal, E. (2018). *Slachtoffermonitor seksueel geweld tegen kinderen 2016*. https://www.nationaalrapporteur.nl/publicaties/rapporten/2018/06/26/slachtoffermonitor-seksueel-geweld-tegen-kinderen-2016

Branches Zorg voor Jeugd. (2021, 14 december). *De JeugdzorgPlus vraagt om een Stroomopwaartse beweging. . .doe je mee?* Geraadpleegd op 26 januari 2022, van https://www.brancheszorgvoorjeugd.nl/inspiratie/stroomop/de-jeugdzorgplus-vraagt-om-een-stroomopwaartse-beweging-doe-je-mee/.

EenVandaag. (2021, 23 maart). *Tientallen jongeren de dupe van sluiting De Hoenderloo Groep, beloofde "passende vervolgplek" is er niet gekomen*. Geraadpleegd op 30 januari 2022, van https://eenvandaag.avrotros.nl/item/tientallen-jongeren-de-dupe-van-sluiting-de-hoenderloo-groep-beloofde-passende-vervolgplek-is-er-niet-gekomen/

Het Vergeten Kind. (2022). *Ik ben het niet waard, dus droppen ze mij maar hier. Een onderzoek naar de ervaringen van jongeren in en na de gesloten jeugdzorg.* https://www.hetvergetenkind.nl/stop/onderzoek

Höfte, S. J., Van der Helm, G. H. P., & Stams, G. J. J. M. (2013). *Justitiële verkenningen: Mensenrechten in Nederland* (Vol. 38). Boom Lemma.

Jeugdzorg Nederland. (2021, 23 december). *JeugdzorgPlus*. Geraadpleegd op 30 januari 2022, van https://www.jeugdzorgnederland.nl/jeugdhulp/jeugdzorgplus/

Kruijf, M. P. (2019). *Legitimiteit en rechtswaarborgen bij gesloten plaatsingen van kinderen: de externe rechtspositie van kinderen in gesloten jeugdhulp bezien vanuit kinder- en mensenrechten*. https://scholarlypublications.universiteitleiden.nl/handle/1887/69767

Ministerie van Algemene Zaken. (2020, 23 april). *Wanneer komt mijn kind in aanmerking voor gesloten jeugdzorg?* Rijksoverheid.nl. Geraadpleegd op 26 januari 2022, van

https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jeugdhulp/vraag-en-antwoord/wanneer-komt-mijn-kind-in-aanmerking-voor-gesloten-jeugdzorg

Bvd-advocaten. (z.d). *'Niet te snel grijpen naar gesloten jeugdhulp als laatste redmiddel' - BVD advocaten*. (2019). bvdadvocaten. Geraadpleegd op 26 januari 2022, van https://www.bvd-advocaten.nl/blogs/niet-te-snel-grijpen-naar-gesloten-jeugdhulp-als-laatste-redmiddel

Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd. (z.d.). *Belang van verklarende analyse - Zorg voor de Jeugd*. voordejeugd.nl. Geraadpleegd op 26 januari 2022, van https://voordejeugd.nl/ondersteuningsteam/ontwikkelen-van-een-lerend-jeugdstelsel/belang-van-verklarende-analyse/

Sondeijker, F., Sarti, A., & Geenen, M. (2020). Hoe gaat het nu met jongeren uit de JeugdzorgPlus?

Jeugdzorg Nederland. (2022, 20 januari). *Jeugdbranches omarmen oplossingsrichtingen Het Vergeten Kind*. Jeugdzorg Nederland. Geraadpleegd op 26 januari 2022, van https://www.jeugdzorgnederland.nl/actueel/jeugdbranches-omarmen-oplossingsrichtingen-het-vergeten-kind/

BIJLAGEN

Bijlage 1

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (XVI) voor het jaar 2022

MOTIE VAN DE LEDEN PETERS EN KUIKEN
Voorgesteld tijdens het Wetgevingsoverleg van 29 november 2021

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de documentaires over Alicia, Rotjochies en Jason laten zien dat kinderen te vaak uit hun huis en gezin worden gehaald, zonder goed plan om hen vervolgens verder te helpen;

constaterende dat kinderen geplaatst worden binnen de gesloten jeugdhulp, maar vervolgens geen adequate behandeling krijgen;

verzoekt de regering te komen met plannen om:
- te stoppen met gesloten jeugdzorg met zo min mogelijk uithuisplaatsingen;
- in te zetten op ambulante zorg, passende hulp, wonen dicht bij huis, stabiliteit, liefde, aandacht en structuur;
- het netwerk van het gezin bij plannen en oplossingen nadrukkelijk te betrekken en samen te leren hoe we de hulp voor gezinnen en jongeren kunnen verbeteren,

en gaat over tot de orde van de dag.

Peters
Kuiken

Bijlage 2

BRIEF VAN DE DAG OPSLUITING IN KINDERTEHUIS IS ECHT SCHADELIJK

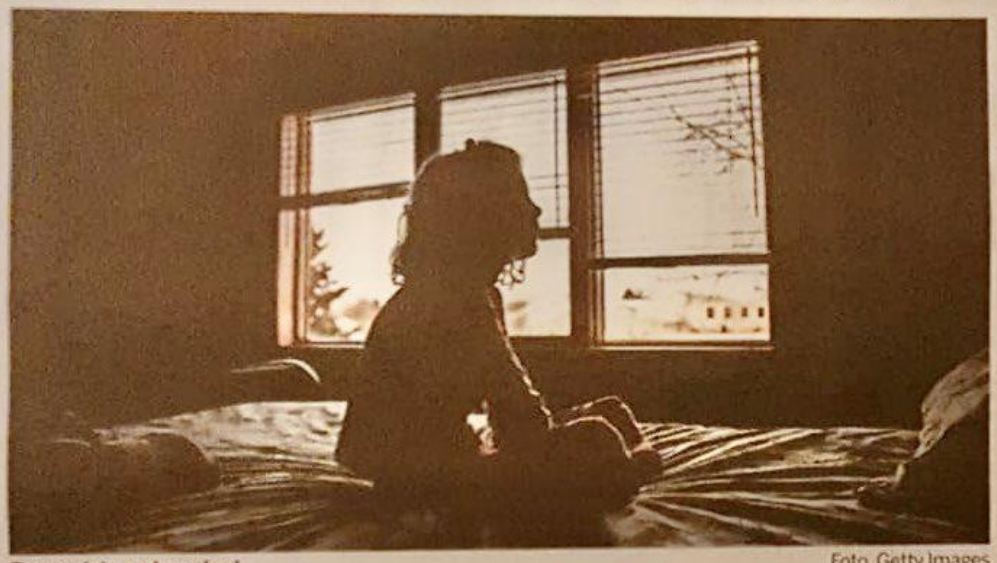

Een meisje op haar bed. Foto Getty Images

Harriet Duurvoort gaat, naar mijn mening terecht, fel tekeer tegen de opsluiting van niet-criminele kinderen in 'ijzingwekkende gevangenisregimes' (O&D, 29 oktober). Ik dacht terug aan een onderzoek dat ik in de jaren zeventig deed met mijn stagiair Nico de Jong, naar het effect van opsluiting in kindertehuizen. In het noorden was een arrondissement waar veel kinderen die met de kinderrechter in aanraking waren gekomen naar een kindertehuis waren gestuurd.

Dat was in Limburg veel minder gebeurd. Daar werden ze toch vaker teruggeplaatst in het gezin, of bij andere familie gelaten. We hebben toen twee groepen samengesteld die in zo veel mogelijk opzichten vergelijkbaar waren. Van al die kinderen hebben we de straflijsten opgevraagd die ze twintig jaar later hadden. Van de kindertehuisgroep bleek zo'n 67 procent een strafblad te hebben, van de andere groep ongeveer 31 procent.

Er zullen ongetwijfeld zwakheden in het onderzoek gezeten hebben, maar het verschil was zo groot dat een zwaar negatief effect van de opsluiting niet te ontkennen was. Ja, ook in de jeugdzorg doen ze hun uiterste best. Maar zoals we ook weten, plaveien goede bedoelingen soms de weg naar de hel.

R.W. Jongman, em. hoogleraar criminologie, Groningen

Bijlage 3

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat goed onderwijs jongeren voorbereidt op hun verdere leven;

overwegende dat er vooral in de gesloten jeugdzorg geen passend onderwijsaanbod is;

verzoekt de regering, om te regelen dat ook jongeren die verblijven in een jeugdzorginstelling onderwijs krijgen dat bij hen past,

en gaat over tot de orde van de dag.

Westerveld

Bijlage 4

Ervaringsdeskundigen, professionals en organisaties als Het Vergeten Kind roepen op om de gesloten jeugdzorg af te schaffen. Terecht! Opsluiten van kinderen is gewoon niet zo'n goed idee en dat weten we al jaren. Wij ondersteunen het pleidooi om de gesloten jeugdzorg af te schaffen. We willen deze kinderen beschermen, zonder ze achter slot en grendel te zetten.

We onderschrijven dan ook de naar voren gebrachte alternatieven, zoals intensieve behandeling thuis om het thuisfront te versterken, mogelijkheden van een time-out, pleeggezinnen, gezinshuizen en kleinschalige wooneenheden. Klein van opzet en dichtbij in de eigen leefomgeving. Als dat kan.

Voor sommige kinderen en jongeren is er méér nodig. Bijvoorbeeld omdat ze verstrikt zitten in een crimineel netwerk, in de ban zijn van een pooier(boy) en het slachtoffer zijn van mensenhandelaren. We moeten deze jongeren een veilige plek geven, ze beschermen tegen en 'losweken' van uitbuiters, criminelen en foute volwassenen die hen gebruiken en misbruiken. Opvangen in een open instelling waar een hoog niveau van veiligheid en bescherming wordt gerealiseerd én de gevolgen van geweld behandeld kunnen worden. Een plek waar jongeren gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien; waar onderwijs minstens zo belangrijk is als bescherming en behandeling.

We pleiten daarom voor een plek waar High Intensive Care, High Safety & Intensive Education samenkomen, als kindvriendelijk en pedagogisch alternatief voor gesloten jeugdzorg (als thuis of kleinschalig wonen geen optie meer is). Deze gespecialiseerde bescherming in een open setting kan niet worden gerealiseerd vanuit een 'gewoon' huis in een wijk, dorp of stad. Dan gaan de intimidaties, bedreigingen en geweld rond het gezin, het huis, de buurt en de school door foute vriendjes of door criminele en mensenhandel netwerken 'gewoon' door. Dan lukt het niet om jongeren hiervan los te weken. Het voor deze problematiek vereiste multidisciplinaire, gespecialiseerde (behandel)team is bovendien niet in iedere gemeente beschikbaar. Er zijn op dit moment enkele landelijke centra die dit bieden.

Niet zó

- Vrijheidsbeperking, repressie, visitatie, isolatie, eenzaamheid en uitsluiting zijn ingrediënten om kinderen te beschadigen, zo weten we uit onderzoek. Door ze op te sluiten in plaats van te helpen, stapelen we nieuwe trauma's boven op de trauma's die deze kinderen meestal al hebben.
- Het idee dat je onschuldige kinderen die het slachtoffers zijn van hun omgeving zou mogen opsluiten, is al bizar. Ze worden zo gestraft in plaats van geholpen.
- Opsluiting zonder trauma- of therapiebehandeling, onderwijs en sport is zo mogelijk nog gekker. Iedere dag vertraging vermindert de kans op herstel bij kinderen.

Maar zó

- Niet opsluiten maar handelen in overeenstemming met kinderrechtelijke eisen.
- Zet het belang van het kind voorop.
- Werk vanuit pedagogische principes: een positief en ontwikkelingsgericht leefklimaat.
- Werk samen met ouders.
- Breng de verschillende alternatieven voor gesloten jeugdzorg op orde.
- Maak gebruik van bestaande alternatieven die ervaring hebben met beveiliging en met integrale behandeling van specifieke problematiek.
- Waarborg de expertise die nodig is voor behandeling en begeleiding op alle niveaus.
- Garandeer dat behandelingen kunnen doorlopen, ook na het 18e jaar.
- Combineer opvang en behandeling altijd met ondersteuning op andere terreinen, zoals onderwijs, participatie, sport.
- Regel goed en op maat dat bij hoge uitzondering kortdurende en zo licht mogelijke vrijheidsbeperkende maatregelen kunnen worden getroffen om erger te voorkomen.

Fier, het landelijk expertise en behandelcentrum op het terrein van geweld in afhankelijkheidsrelaties.

Januari 2022

Reacties? Mail naar kkloosterboer@fier.nl